

KÖRDUMAN (1957)

KEMAL TAHİR (1910 – 1973)

Genel Bakış

Yazarın “Sağırdere” adlı yapıtının devamı niteliğinde olan eser, 1957 yılında Remzi Kitabevi tarafından yayımlanmıştır. 1939 ile 1943 yılları arasında kaleme alınmış olan eser, yazarın Çankırı hapishanesinde edinmiş olduğu izlenimlerden ve yapmış olduğu gözlemlerden oluşur. Eserin yazılma ve yayımlanma tarihleri arasındaki uzunluk, yazarın eseri yayımlatma sürecinde birçok zorlukla karşılaştığının bir göstergesidir. “Sağırdere”nin başkarakteri olan Mustafa'nın odaklayımında devam eden “Körduman”da, başkarakterin ciddi bir sermaye edinerek Yamören köyüne dönüş hikayesi ve köyünde nasıl bir şekilde karşılandığı işlenir. Yazarın bu eseri, konu ve tema açısından, önceki yapıtından birçok izler taşır. 1930 – 1940'lı yıllarda geçen anlatıda, Anadolu halkının toplumsal durumu, inançları, gelenekleri, adetleri, kişiler arasındaki ilişkilerle ilgili, yazarın gerçekçi uygulamalarıyla, birçok bilgi ediniriz. “Körduman”da, Ankara'ya çalışmak için gitmiş olan Mustafa'nın köye döndükten sonra yaşamış olduğu sorunlar ve karşı karşıya kaldığı çıkmazlar konu edinir. Tahir'in “Körduman”ı yapısal olarak dört ana bölümden oluşur. Bunlardan ilki dört, ikincisi beş ve diğer ana bölümler dörder ara bölümden oluşmaktadır.

Kişiler

Kulaksızın Mustafa Kulaksızın Yakup'un oğlu ve Murat'ın kardeşi olan başkarakter, on altı yaşındadır. Sevdiği kız olan Ayşe'nin Hocaların Hakkı'yla evlenmesi üzerine Ankara'ya çalışmak için gitmiştir. Cemil Usta'nın yanında bir taş ustası olduktan sonra köyü Yamören'e geri döner. Başarılı bir insan olarak pahalı eşyalarla köyüne dönen karakter, köylülere gösteriş yapmaya başlar. İlk eserin sonlarında Vahit'le yollarını ayırmasının etkileri devam eder ve karakter, unuttuğu Ayşe'nin peşine yeniden düşer.

Yakup Ağa Mustafa'nın ve Murat'ın babası olan karakter, oldukça gerici ve tutucudur. Mustafa, Ankara'dan döndükten sonra kendisine vermiş olduğu paradan dolayı memnun olur. Sığırtmaçlık yapan karakter oldukça cahildir ve hayatta önem verdiği tek şey para ile mülktür. Gelişimden ve aydınlanmadan yana olan oğlu Murat'tan uzaklaşmış ve Mustafa'yı oldukça kötü etkilemektedir. Uzun yıllar önce Hocaların Hakkı tarafından öldürülmüş tekesinin intikamını almak ister.

Topal İsmail “Sağırdere”de de oldukça etkin bir rol oynamış olan karakterin, bu eserdeki rolü de neredeyse başkarakter kadar önemlidir. Karakterin ilk eserdeki kötücül görüntüsü bu eserle birlikte daha da pekişir. Topal İsmail, bu eserde sevmediği bütün kişilerden intikam almaya çalışır ve onların arkasından çeşitli entrikalar planlar. Topal İsmail'le Mustafa iş ortağı olurlar. Fakat bu göstermelik bir ortaklıktır. Topal İsmail, Vahit ile Mustafa'yı birbirine düşürmeye çalışır.

Kulaksızın Murat Mustafa'nın ağabeyi olan karakter, “Sağırdere”de olduğu gibi, anlatıda pek etkin olmasa da verdiği iletiler bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Çoğu zaman söylemleriyle yazarın sözcülüğü görevini üstlenir. Oldukça olumlu bir profil çizen karakter, diğer köylü tiplerinden hayli farklıdır. Batıl inançlara, hurafelere, eşkıyalığa ve emek sömürüsüne sonuna kadar karşıdır. Sosyalist dünya görüşünün güdümünde hareket eden karakter, Sımcık tren istasyonunda demirbaş işçisidir.

Pelvan Vahit Ankara'daki taş ocağında çalıştığı sırada ayağına taş düşen Vahit, utanç içinde köye dönmüştür. Köye dönmeden önce Mustafa'yla araları tamamen açılmıştır ve ilişkileri bir daha eskisi gibi olmamıştır. Vahit köyde Topal İsmail'le birçok kirliliğe girişmiştir. Güldane'den vazgeçip Ayşe'yle ilgilenmeye başlamasıyla, eski dostlar arasındaki gerginlik iyice yükselir. Topal İsmail'in de onları kışkırtmasıyla iki eski dost arasında büyük bir çatışma başlar.

Anlatıdaki diğer karakterlerin isimleri kısaca şöyledir: Ayşe (Mustafa'nın sevdiği kız), Gurbetçi Ömer, Meryem, Hocaların Hakkı (Ayşe'nin kocası), Fadik (Ayşe'nin kız kardeşi), Gurbetçi Selim, Şadiye, Sabriye, Muhtar Hüseyin Efendi vd.

Tema

Siyasal

Atılım Eserdeki anlatı, 1930 ile 1940'lı yıllar arasında geçmektedir. Yazar her eserinde olduğu gibi "Körduman"da da tarihsel gerçekliklere ve vakalara değinmektedir. II. Dünya Savaşı'nın oldukça harareti geçtiği dönemlerde Cumhuriyet rejimi, tarım alanında makineleşmeyle ilgili birçok atılım yapar. Tarımda traktörler kullanılmaya başlanır ve coğrafyanın en uç vilayetlerini bile birbirine bağlamak için demiryolu çalışmaları hız kesmeden devam eder. Anlatıdaki Yakup Ağa, Mustafa, Murat ve Topal İsmail gibi karakterler tarafından bu gelişmeler yorumlanır. Yazarın oluşturmuş olduğu anlatıdaki kurgusal toplum, makineleşme ve demiryolu girişimlerine karşı oldukça önyargılı bir bakış açısına sahiptir.

Yozlaşma Devletin en üst kademelerinde ortaya çıkan çıkarıcı ilişkiler, ülkenin en küçük beldelerinde de görülür. Yamören gibi bir köyde, muhtar olmak ya da köy heyetinde yer almak, kişilere ciddi derecede saygınlık kazandırır. Yakup Ağa, köylülere nazaran oldukça iyi eğitilmiş bir karakter olduğu için, oğlunun muhtar olmasını ister. Ancak Murat, köyde söz sahibi olan kişilerin çıkarıcı ilişkilerinin farkındadır ve kendisi bunun bir parçası olmak istemez. Babası tarafından onun muhtar olması beklenirken Murat, köy heyetindeki küçük başağalık görevinden bile ayrılır: "Muhtarlık gibi var mı? Beyden, memurdan, tahsildardan, çavuştan bir konuk gelse, odana inecek senin... Gizlice konuşursun, aklını çeliverirsin".

Toplumsal

Cehalet Gerçekçi verilere dayanarak yazar tarafından oluşturulmuş Yamörenliler, okuma ve yazma bilmezler, en basit doğa olaylarını bile anlayamayacak ve yorumlayamayacak kadar bilgisizdirler, batıl inançlara fazlasıyla inanırlar, hurafeler bütün hayatlarına şekil verir, dış dünyaya tamamen kapalıdır, tutucudurlar ve köylerinde yapılmak istenen her yeniliğe karşı çıkarlar. Hiçbir mantığa ve gerçekliğe dayanmayan geleneklerine sorgusuz sualsiz bağlıdır. Cehaletlerinden kaynaklı olarak özellikle hocalar ve ağalar tarafından kolaylıkla kandırılırlar.

Yoksulluk Kesintisiz bir sömürü döngüsünün içinde yer alan Yamörenlilerin hayatını, en ilkel doğa kanunları belirler. Kendilerinden çalan ve onlara zorbalık eden kişilere karşı çıkabilecek bilinçleri yoktur. Aksine kendilerini sömüren ağaları ve eşkıyaları devamlı överler ve onlara özenirler. Kolay yoldan para kazanmak da en çok eğilim gösterdikleri davranış biçimidir. Birbirlerine karşı güven duymayan karakterlerin kolektif bir iş düzeni oluşturacak bilinçleri ve yetileri yoktur: "Ulan reziller! Gömülü para gelir akıllarına hep... 'Çalışalım da kazanalım' demezler".

Tutuculuk Yamören köyündeki gelenekler ve töreler oldukça katıdır. Din ve din adı altında anlatılan batıl inançlar ile hurafeler, karakterlerin bütün yaşamını kuşatır. Dış dünyaya tamamen kapalı olan ve birbirlerine güvenmeyen karakterler, din istismarcısı hocalar tarafından kolaylıkla kandırılır. Reşit Hoca, köylülere muska satarak ve çeşitli dualar okuyup büyüler yaparak büyük paralar kazanmıştır: "Hoca demek ne demek? Cimri, muskacı...".

Ayrımcılık Yamören köyünde doğup büyüyen kadınların yaşam standartları ve sahip olduğu sosyal haklar oldukça kötüdür. Ataerkil bir toplumdaki kadının değeri, alınıp satılabilen bir meta ve hayvandan fazla değildir. Kadınlar evlendikleri erkeğin malı olur ve erkeğin sözünden dışarı çıkamazlar. Kadından yapması beklenen tek şey ona biçilmiş olan rolü oynamasıdır. Yani, erkeğine hizmet etmek ve çocuk yapmaktır. Anlatıdaki kadınların durumunu en iyi anlatan ifadeler Topal İsmail'e aittir: "Şu bacak, şimdi gizliden iyi oluvermeli. (...) Hırsızlığı boşlardım şart olsun... Hemen bir karı daha alırdım. Fukaranın karı alması, bir çift öküz almaktır. Hemi de sözden anlar bir öküz ki aç kalsa hemen ölmez. Hırsıza çalınmaz! Ulan karı milleti! Onun da hırsızı var ama kendi ahırında çalıştırır, keyfi hırsıza, yorgunluğu sahibine... olsun! Karı öküzden iyidir, Kağınının çıkmadığı yere çıkar. İnmediği derelere iner. Nal istemez, mih istemez! (...) Kışın, karıları beslemek, öküzleri beslemekten kolaydır hey ahmak! Sayımcılar geldi, kaçırmazsın. Yalnız bir kötülüğü var: Ölürse gönü

satılmaz, kesersen eti kavurma olmaz da sen mahpus olursun". Bunun haricinde aileler arasındaki rekabet ve kan davaları da ayrımcılık konusu içinde değerlendirilebilir.

Gelenek Yamören köylülerinin, köklerinin hangi tarihe dayandığı bilinmediği kadar eski gelenekleri ve töreleri vardır. Ahilik ve Yarenlik kültürünün bir devamı olarak görülen küçük başağa seçimleri bunun en iyi örneklerindedir. Bu heyete üye olan ve ağa olarak seçilen kişilere saygıda kusur edilmez. Köylülerden topladıkları yardımlar sayesinde kendilerine ait bir bütçeleri vardır ve bu teşkilata yardımda bulunmayan köylüler diğerleri tarafından hor görülür. Anlatı boyunca bunun gibi daha birçok gelenele karşılaşılır.

Yozlaşma Cehalet, yoksulluk, sömürü ve daha bunun gibi birçok nedenden dolayı Yamören köylüleri, birbirlerine asla güvenmez. Anlatıdaki kurgusal toplumda gözlenen ahlaki çöküntü oldukça derindir. Din, kadın ve emek istismarı, karakterlerde en çok gözlemlenen kötücül eğilimlerdir. Anlatı kişileri kendi çıkarları hatta zevkleri için, her şeyi yapmaya haklarının olduğuna inanırlar. Kurnazca işlere girerek iş ortaklarına ihanet ederler, toplumun faydası için devlet tarafından yapılan her şeyi çalarlar: "Demir kıyamet gibi... Tren yolu döşenirken köylü az mı demir aşırıldı? Bizim köylümüz kıymetsiz şey çalmaya meraklıdır. Bütün köyler demir dolu... tren yolundan el arabaları çalan herif, ne kadar demir aşırmıştır, var düşün...".

Psikolojik

Kurnazlık "Sağırdere" adlı eserde olduğu gibi, köylülerin yapmaya eğilim gösterdikleri neredeyse bütün eylemleri güdümleneyen duygu; kurnazlıktır. En ilkel insani dürtülerle hareket eden karakterler, kendi çıkarları için insanları kandırmaktan çekinmezler. Karakterler kendi çıkarları doğrultusunda birçok kötü işe bulaşır ve yaptıkları şeyler başkaları tarafından öğrenilmediği sürece utanmazlar, pişmanlık duymazlar. Kolay yoldan para kazanmak, en çok rağbet gören düşünce şeklidir.

Gösteriş Birbirleriyle kesintisiz bir rekabet halinde olan karakterler, rakiplerinin önüne geçip kendilerini göstermek ve saygı görmek için gösteriş yapma ihtiyacı duyarlar. Ankara'dan birçok pahalı eşyayla dönmüş olan Mustafa, bunun en iyi örneğidir. Ailesine almış olduğu eşyalarla aile bireylerine ve üzerine giydiği kıyafetler ile sürdürdüğü kokularla da köylü kızlara gösteriş yapmanın peşindedir. Oldukça kapalı bir toplum olan köylerde yaşayan bireyler, başkalarının düşüncelerine fazlasıyla önem verir: "Yamören'de çulakiden bir pantolonun bir ay sözü edilir. Köyünde gösteriş yaparsın da, ondan seversin köyünü".

Açgözlülük Özellikle Yakup Ağa ve Topal İsmail'in davranışlarında en çok görülen duygu; açgözlülüktür. Yakup Ağa, oldukça pahalı eşyalarla ve ciddi miktarda parayla dönmüş olan oğlunun, Ankara'da bir süre daha kalıp daha fazla parayla dönmesini istemiştir. Yokluğun getirmiş olduğu açlıkla kişiler, daima daha fazlasını ister. Elde ettikleri en ufak bir lüksle sonradan görmeye dönüşürler fakat ellerindekiyle asla yetinmezler. Açgözlülük, karakterleri korkunç eylemler yapmaya sürükler.

Şehvet Yamören köyünün, özellikle erkeklerinde görülen, en yoğun eyleme geçirici duygu; şehvettir. Kadınların birer mal olarak görüldüğü beldede erkekler, istedikleri her kadınla birlikte olmak isterler. Evli kadınlara kumpaslar kuran erkekler görüldüğü gibi gencecik kızları tuzağa düşürmeye çalışan erkekler de görülür. Karakterlerin cinsel açlığı, onları kötücül eylemler yapmaya yönlendiren en güçlü histir. Kişiler arasında yasak ve ensest ilişkiler her ne kadar gizli bir şekilde yapıyor olsa da, beldede yaşayan her karakter bu döngüden nasibini alır.

Şiddet Köylüler arasında kendini gösteren en yoğun güdülerden biri varoluş mücadelesidir. Köyde yaşayan ailelerdeki erkeklerden, aileyi ne pahasına olursa olsun koruması beklenir. Aileler arasında ortaya çıkan çeşitli anlaşmazlıklarda da en çok başvurulan çözüm yöntemi şiddettir. Biri, bir başkasının geçisini vurduğu için iki farklı aile arasında nesillerce süren kan davaları boy gösterir. Kulaksızların ve Hocaların ailesi arasında da uzun zamandır düşmanlık vardır. Yakup Ağa oğlu Mustafa'dan, keçilerini öldüren Hocaların ailesinden intikam almasını ister.

İlişkisel

Cinsel Sapkınlık Anlatıdaki karakterlerin hemen hemen hepsi, en ilkel dürtüleriyle hareket eden eyleyenlerdir. Köylü erkekler en güzel kadınlarla birlikte olabilmek için birbirleriyle yarış halindedir. Peşinden koştukları kadının medeni durumu ya da yaşı onlar için bir anlam ifade etmez. Sürekli olarak

cinsel bir açlık yaşamaktadırlar ve cinsellik yaşamlarında oldukça fazla yer alır. Bunun haricinde kadınlar da erkekleri, kendi çıkarları için kullanmaya çalışırlar. Güçlü ve varlıklı erkeklerle birlikte olmayı tercih ederler. Maddi ve manevi anlamda Hakkı'dan hiçbir fayda görememiş olan Ayşe, önceki eserde dışlanmış olduğu Mustafa'yla yasak ilişki yaşamaya başlar.

Arkadaşlık Anlatı boyunca karşımıza çıkan karakterlerdeki arkadaşlık ilişkileri, çoğunlukla çıkar üzerine kuruludur. Mustafa, Vahit ve İsmail, oldukça yakın arkadaşları gibi görünse de, birbirlerini sürekli kıskanırlar ve birbirlerinin kuyusunu kazırlar. Sürekli bir rekabet halinde olan arkadaşlar, birbirlerini dolduruşa getirirler. Mustafa ile Vahit'in, Ayşe'nin peşinden koştuklarını gören Topal İsmail, onları birbirlerine karşı kıskırtır. Vahit her açıdan Mustafa'yı zorlamaya başlar. Bunun sonucunda Mustafa, en yakın arkadaşını silahla vurarak öldürür.

Öykü

Mustafa'nın Ankara'dan Yamören'e Dönüşü Bir gece yarısı Topal İsmail, Gurbetçi Selim'in eşi Şadiye'nin evine gelir. İsmail, kocasının yokluğunda Şadiye'nin başka bir erkekle birlikte olduğunu düşünür. Topal İsmail içeri girer ve aralarında konuşmaya başlarlar. Kadının yüzünde biraz makyaj olduğunu fark edince İsmail'in şüpheleri artar. Zira Şadiye'nin daha önce bu konuda köyde adı çıkmıştır. Aralarında geçen konuşmalardan, Şadiye ile İsmail'in geçmişte bir ilişki yaşadıkları anlaşılır. Selim'le İsmail iş ortağıdır ve birlikte Reşit Hoca'nın ekinlerini çalmak gibi birkaç iş yapmışlardır. İsmail, Reşit Hoca'nın ambarından ekin çalacağını ve bunun için yardım gerektiğini söyler. Şadiye'yi de hırsızlık için yanında götürür. İsmail'in asıl amacı; soygun sırasında kadını Vahit'e yakalatmak ve ikisinin bu sayede birlikte olmasını sağlamaktır. Vahit Şadiye'yi suçüstü yakalar ve ona hırsız muamelesi yaparak heyete götüreceğini söyler. Şadiye'ye eğer onunla birlikte olursa bu niyetinden vazgeçeceğini söyler. Şadiye: "Ben o işlerden vazgeçtim Vahit kardeş, herif bana töbe çektirmede mi?" der. Vahit Şadiye'yi birlikte olmaya ikna eder ve kuru otların üzerinde sevişmeye başlarlar. Şadiye kendisine kurulmuş olan tuzağın farkına varmış olsa da geç kalmıştır. İlişkiden sonra Şadiye'nin durumuna acıyan Vahit, onun için İsmail'le ekin çalmaya karar verir. Reşit Hoca'nın ambarından ikili, ekin çalmaya başlarlar. İşleri bittikten sonra Topal İsmail, köyde birilerinin dolandığını fark eder. İsmail, çaldıkları ekini sakladıkları sırada Murat ile Mustafa'nın Sağırdere'den geçtiğini görür: "Birini Kulaksızın Murat Ağa'ya benzetmişti ama ötekisi kim ola? "Kafasında silindir şapka... Memurdan bir adam desek... Gecenin yarısında memur efendinin Kulaksız Yakup'la işi ne?". Onların, Yakup Ağa'nın evine girdiklerini gördüğü sırada karşılına çıkar ve Mustafa'yı selamlar. Mustafa ev ahalisinin şaşkınlığıyla içeri girer. Odaya Ankara'dan getirdiği büyük bir sandık konur. İçinde ailesi için oldukça pahalı eşyalar vardır.

Kulaksızların, Mustafa'yı Karşılması Mustafa'nın getirmiş olduğu eşyalar karşısında ailenin diğer üyeleri bir hayli şaşırır ve Mustafa'ya hayranlık duymaya başlarlar: "Baba, vaktiyle sığırtmaçlık ettiğini artık unutacaksın! Şunları hep giyin, köyde gez salınarak...". Eşyalar ailenin üyeleri arasında tekrar tekrar hayranlıkla elden ele dolaşır. Mustafa'nın aklında Ankara'da geçirdiği günler vardır. Ailesi kendisinden ziyade getirmiş olduğu eşyalarla ilgilenmektedir. Hiç özlenmemiş olduğunu fark eder. Mustafa otuz liraya bir tabanca almıştır. Yakup Ağa ve Murat, onun tabancaya olan ilgisine bir anlam veremez. Ayrıca bir tabanca için otuz lirayı hayli fazla bulurlar. Mustafa getirdiği eşyalara ek olarak babasına yetmiş beş lira verir. Yakup Ağa eşyalardan çok eline geçen paraya sevinir. Mustafa Ankara'da çalışırken yaşadığı zorlukları anlatır. Onun yaşındaki bir kişinin şehirde çocuk olarak kabul edildiğinden ve çalışmasının zor olduğu dile getirir. Yakup Ağa bu duruma bir anlam veremez. Onu bu yüzden işten atmış olan Ali Bey'e lanet okur. Murat, duruma açıklık getirir. Hasan'ın onun arkasından çevirmiş olduğu entrikaları da anlatır. Ustasının bir süre daha yanında kalmasını istediği yalanını uyduran Mustafa'ya babası, onun daha fazla kalıp daha fazla parayla dönmüş olması gerektiğini söyler: "Babasının bir sandık eşyadan çok 75 liraya sevinmesine şaşmıştı. Para denilen kağıt parçalarının, ipekli sıtma kumaşından daha kıymetli oluşuna akıl erdiremiyor, birisine şaka yapmaya hazırlanır gibi keyfi artıyordu".

Mustafa'nın Eski Dostlarıyla Karşılaşması Mustafa, sabah giymeyi planladığı kıyafetlerin karıştırılmış olduğunu fark edince epey sinirlenir. Fakat kıyafetlerini giyerek evden ayrılır. Evden çıktıktan sonra karşılaştığı Muhtar Hüseyin'le konuşur. Daha sonra Himmet Çavuş'un evinin damında köyü ve köylüleri izlerken derin düşüncelere dalar. Köylülerin, kendi insanlarını neden sevmediğine akıl erdiremez. Daha sonra evden çıkarken gördüğü Candarma Nail'le karşılaşır. Nail ona, Hasan'dan duyduğu şeyleri anlatır ve Hasan'a yapmış olduğu şeylerden dolayı kızar. Hasan, Mustafa'yı dolandırmaya çalışmış ve bakkala olan borcunu ödemişdir. Mustafa, onun adına bakkala verdiği

parayı ondan geri almaya niyetlidir. Fakat Hasan'ın Yamören'de olmadığını öğrenir. Nail ona, eşleri arasındaki çekişmeyi anlatır. Birden fazla kadını idare etmenin zorluklarına değinir. Daha sonra Vahit'in onlara doğru yaklaştığını gören Nail, damdan ayrılır. Vahit'le Mustafa eski dostlar gibi birbirlerine sarılırlar ve konuşurlar. Vahit, Ayşe'den bahsetse de Mustafa artık onunla ilgilenmiyormuş gibi davranır. Vahit Güldane'den vazgeçmiş ve Mustafa da Ayşe'den vazgeçmiş gibi yapar: "Geçtim Ayşe'den! - Gülerek elini salladı -: Senin aklına Ankara'da Güldane gelir miydi?". Vahit ona Sabriye'yle olan ilişkisini anlatır. Birlikte olduğu kız on iki yaşındadır. Ardından Mustafa ile Vahit, Ayşe'yi ve diğer kızları görmek için dibeğe giderler.

Mustafa'nın Köylülere Gösteriş Yapması Sağırdere ile Dervez'in birleştiği yerde köyün kadınları çamaşır yıkamaktadır. Vahit ile Mustafa onları uzandıkları bir yerden dikizlemektedir. Mustafa ile Vahit, Sabriye'den ve kadınlarla ilgili düşüncelerinden bahsederler. Onlar için genç kızlar, kadınlardan daha değerlidir. Mustafa için bir kız beğenmeye çalışırlar. Vahit, Sadiye ile Cemile'yi önerir. İkili, kızların neler yaptıklarını gözetlerken onlarla ilgili görüşlerini paylaşırlar ve yorum yaparlar. Kadınlar ile ilgili görüşler genellikle oldukça olumsuzdur. Mustafa, dikizledikleri kızlar arasından Ayşe'nin kız kardeşi Fadik'le konuşmaya karar verir ve kız yalnız kaldığında gizlice ona yaklaşır. Mustafa, genç kıza onunla ilgilendiğini söylediğinde Fadik, oradan kaçarak uzaklaşır: "Korkma söylemez. Bu yana bakmaktan boynu kopacak kahpenin... Nah Sabriye'nin kulağına bir şey dedi. Onlar da dertli demek... - Havayı kokladı -: Tamam... Mısırlar pişti. Davran Mustafa, birer tane mısır kebabı isteyelim". Ardından kadınların yanına inerler ve onlardan pişmiş mısır isterler. Fadik Mustafa'ya bir mısır verir ve ikili birbirlerine yakınlaşır. Vahit ile Mustafa oradan ayrıldıktan sonra Mustafa, Gurbetçi Ömer'i görmeye karar verir ve onun yanına gider. Daha önce Ömer'in karısı Meryem'le birlikte olduğu için biraz düşüncelidir. Ömer, Ankara'da kendisine yardım etmiş olan Mustafa'nın borcunu geri ödeyemediği için rahatsızdır. Mustafa, mevzunun Fadik'le bir ilgisinin olmamasından dolayı rahatlar. Zira Ömer, Ayşe'nin ve Fadik'in amcasıdır.

Mustafa'nın Fadik'le Yakınlaşma Çabaları "İki gün sonra, Himmet Çavuş'un damında, Mustafa, kuşağındaki hediyeye mendilini Fadik'e kiminle göndereceğini düşünüyordu". Mendili vermesi için Topal İsmail'de karar kılar. Onu yolda görünce yanına çağırır. İkili ilk önce Topal'ın sakatlığından ve yarasa kemiğinden bahsederler. Topal İsmail, yoldan geçen Vahit'i görünce ona sataşır: "Bırak şu kemik lafını... Kemiğinden başlarım. Çerez mendili gidecek... " Kiminle gönderelim?" demekteyiz!". Topal İsmail, kızları etkileyebilmeleri için onlara bir tavsiye verir. Kızlar bu sene Reşit Hoca'nın Kur'an kursunda ders görecektir. Mustafa ve Vahit'e o kursa yazılmalarını tavsiye eder. Bir süre kendi aralarında düşünen ikili, kursa gitmeye karar verir: "Reşit Hoca'nın, Yamören çocuklarına hükümetten gizli namaz duaları, eski yazı öğrettiği ev, yukarı mahallede, meşe korusuna yakın bir sapa yerdedi". Reşit Hoca'nın kursunda ders almak isteyen ikili, hocayla görüşürler. En basit duaları bilmiyormuş gibi yapan ikili Reşit Hoca'yı ikna ederek kursta ders almaya başlarlar. Ders bitiminde Topal İsmail, onları almaya gelmiştir ve damda etrafı izlemeyi önerir. Vahit'in damdan birini gözetlediğinden şüphelenen Mustafa'ya İsmail, Ayşe'yi gözetlediğini söyler. İsmail Mustafa'ya Fadik'le nasıl görüşebileceğine dair akıl verir. Köylünün ortak olarak yapacağı işlerden bahseden İsmail'e Mustafa, bu işlerde yer almayacağını, kalabalığı sevmediğini ve insanların birlikte çalışmaması gerektiğini söyler. İsmail, bu işlerde edindiği tecrübeleri onunla paylaşır. Bu konuşmalarda onun bazı kadınlara tecavüz ettiği anlaşılır.

Fadik'le Yakınlaşma ve Kanunsuz İşlere Girişme Topal İsmail, Mustafa'ya bir iş teklif eder. Bu iş demir satıcılığıdır. İsmail demirleri toplayacak, Mustafa ise bunları satacaktır. Mustafa, İsmail'in tasarladığı işte kanunsuzluk olduğunu ve ona güvenmemesi gerektiğini bilir. İsmail'e istemiş olduğu paranın yarısını verir: "Pelvan Vahit, dün gece Sabriye'den, okulu süpürme sırasının Fadik'te olduğunu öğrenmişti. Niyeti, gidip kızı tenhada bastırmaktı. Hemen giyindi, üstüne başına bol koku sürdü". Mustafa, sınıfı temizleyen Fadik'in birdenbire karşısına çıkar. Kız, ondan kurtulmaya çalışsa da Mustafa almış olduğu hediyelerle onu etkilemeye çalışır. Sınıfta kimsenin olmadığını öğrenen Mustafa, Fadik'i köşeye sıkıştırıp kızın rızası olmadan onu öpmeye başlar. Rüzgarın kapıyı açmasıyla Fadik, oradan koşarak uzaklaşır. Ardından kursa annesiyle gelen Fadik, annesine yaşananlarla ilgili yalan söylemiştir. Böylece Fadik'in Mustafa'da gönlü olduğu anlaşılır.

Mustafa ve Yakup Ağa'nın Cehaleti Ertesi sabah Mustafa, babasıyla birlikte hayvanlarla toprağı sürmeye başlar. Bu sırada birçok konu üzerine konuşurlar. Yakup Ağa, oğullarının muhtar olmak istememelerinden yakınır. Edindikleri yeni mallar nedeniyle köylülerin onları kıskandıklarını ve dikkatli olmaları gerektiğini söyler. Murat'ın toplumcu dünya görüşü ve köylü sınıfının tavırlarını eleştirmesi Yakup Ağa'yı rahatsız eder ve Murat'ın bu düşüncelerinden yakınır. Yakup Ağa tarımda

makineleşmeye karşıdır. Bu makinelerin gavur icadı olduğunu ve köye bereketsizlik getireceğini söyler: "Bir şehir karısı tarla kıyısında çocuğunu apteste tutmuş. Sonra bebeyi başakla temizlemiş... Allah o dakika gazaba gelmiş, sapı dibinden tutup sıyırılmış! Niyeti bütün başakları inadına, gökyüzüne çekmek... derken, yeryüzündeki bütün itler, bağırışmağa, ağlaşmağa, ulumağa başlamış. Bunu üzerine, kurban olduğum Allah, sapın tepesinde bir başak bırakmış. Senin haberin var mı? Biz şimdi, itlerin kısmetini yemekteyiz!". Makinelerin faydaları ve zararı üzerine tartışılır. Mustafa, Cemal Usta ve Murat'tan duyduğu olumlu düşünceleri dile getirirken Yakup, dinlediği hurafeleri tekrarlamakta inat eder: "İşi ortalık kararırken ancak bitirebildiler". Yakup, Hocaların ailesinden intikam almak için zamanında Murat'a pis işler yaptırmaya çalışmıştır. Fakat Murat, bu isteği kabul etmediği için Yakup tarafından cesaretsiz bir insan olarak görülür: "Emine Teyze'ne bu meseleyi konuşurduk. "Mustafa büyüsün, öcümü alır" derdim. Büyüdü. Ankara'ya gidince Emine Teyze'n: "Yok Yakup Ağa bu senin oğulların öç alacak erkek değil!" dedi. Yeni rubalarıyla görünce, akli yatmış... Dün gece: "Mustafa köyün içinde horoz gibi geziyor. Hocaların Hakkı, senin tekeyi öder mutlaka!" dedi. Nasıl, doğru söylemiş mi teyzen! -Söylemiş. -Aman Mustafa, öcümüzü alır mısın?".

Mustafa'nın Hocaların'dan İntikam Alma Planları Ertesi sabah Mustafa, Hocaların'dan nasıl intikam alacağını düşünmeye başlar. Bundan dolayı biraz tedirgindir. Nail'le giriştiği konuşma sırasında yine batıl inançlara başvurarak Fadik'i kendisine bağlamaya niyetlenir. Halbuki daha önce Ayşe'nin üzerinde denemiş olduğu yöntemler hiçbir işe yaramamıştır. Mustafa, Emine Teyze'sinin muskasını almak için onun yanına gider. Kadınlarla ilgili konuşmaya başlarlar. Emine Teyze, eşkiya Eğri Ahmet'in muskasını başkasına verdiği için Reşit Hoca'ya sıcaklık muskası yazdırmaya karar verirler: "Bırak... Bu zamanın tılsımı: Para. Paran varsa kurşun da işlemez, bıçak da... Para tılsımına karılar hiç dayanamaz. Hediye mendilinin yanı sıra, Reşit Amca'nın muskası elverir. Ellerin kızını, karısını dellendirip dillere mi düşüreceksin?". Mustafa, muska aracılığıyla Ayşe'yi kendisine aşık edip, öldürülen tekenin intikamını almayı amaçlamaktadır. Gece yarısı tekrar Emine Teyze'nin yanına gider. Ondand istediği muskaları ve diğer eşyaları almayı başarır. Aldığı muskaları nasıl kullanacağı, meyveleri nasıl yedireceği konusunda Emine Teyze'den akıl alır. Emine Teyze detaylı bir şekilde ne yapması gerektiğini anlatır. Mustafa, Hocaların Hakkı'nın evine gizlice girer ve muskalardan birini kapı eşliğine gömer. Ayşe'nin yattığı odanın penceresini aralayıp bir muskayı yakar ve muskadan çıkan dumanı bildiği duaları okuyarak odanın içine üfler. Ertesi sabah uyandığında, okunmuş incirleri Ayşe'ye yedirebilecek birisini düşünür. Yolda karşılaştığı Meryem'in samana ihtiyacı olduğunu öğrendiğinde onu ahıra götürür. Ona biraz saman verip derdini anlatır. Mustafa Meryem'e, Ayşe'ye okunmuş incirleri yedirmesi karşılığında para ve dilediği kadar saman vermeyi teklif eder. Meryem bir süre kararsız kalsa da teklifi kabul eder. Mustafa'nın yanından ayrıldıktan sonra Meryem, onun hala Ayşe'ye tutkun olduğunu kocası Ömer'e anlatır. Ömer, Mustafa'nın Ayşe'yle ilgili planlarını öğrenince durumu kendi çıkarı lehine kullanmaya karar verir. Meryem aslında Ömer'in tepkisini ölçmek için bahsi geçen incirleri Mustafa'dan almadığını söylemiştir. Fakat kocasının bu işte oldukça istekli olduğunu gördüğünde Mustafa'nın teklif ettiği işi yapacağını söyler. Meryem "Vakit geçirmek için çömeldi, en irisinden bir incir seçti, cinsel bir iştahla ısırıldı".

Mustafa ile Topal İsmail'in Kirli İlişkileri "Tılsım" adlı ikinci ana bölümde, babasından habersiz aldığı hasta bir beygirle Mustafa, İsmail'le demir çalma işine başlar. Yakalanma durumunda ne yapmaları gerektiğini düşünürler. Topal İsmail, kendisini acındırarak paçayı kurtarabileceğini söyler. İsmail, Mustafa'nın Ankara'da olduğu dönemde başına gelen bir hırsızlık olayını anlatır: "Fukarayı hırsız eden fukaralık, zengini hırsız eden zenginlik...". Topal İsmail'in tinsel durumunu ve dünyaya bakış şeklini ortaya koyan uzun bir diyalogdan sonra ikili, çaldıkları demirleri köse demirci Abdullah'a getirirler: "Bundan böyle demirleri bizim arkadaş getirecek Abdullah Efendi... Hesabını onunla görürsünüz!". Akşam eve dönen Mustafa, Nazlıkız'ı ahıra yerleştirirken babasıyla karşılaşır. Hocaların'dan alınması gereken intikamdan bahsederek. Hocaların, onların arkasından attıkları iftiralar üzerine konuşurlar. Mustafa'nın satmış olduğu demirlerle, çerez ve çeşitli eşyalar satın alınmıştır. Mustafa, satın aldığı mendillerden birine Fadik için; incir, leblebi, boyalı şeker ve sakız koyar. Diğer bir mendili de aynı şekilde Ayşe için hazırlar.

Murat'ın Küçük Başağalığı Candarma Nail'e Bırakması Köyün bütün gençleri, küçük başağa seçimi için Himmet Çavuş'un evinde toplanmışlardır: "Oda, seçim şerefine gerçekten, iyi döşenmişti. Sedirlere yayılı şiltelere döşeme kilim örtülü... Dört köşede dört lamba yanıyor, ortadaki soba harıl hani harlamakta...". Gençler arasında geçen konuşmalarda Hocaların Hasan'ın başağa olduğu dönemde neler yaptığı anlatılır. Hasan işgal etmiş olduğu unvanı kendi çıkarları için kullanmıştır. Vahit'le Mustafa, gençlerin konuşmalarını dinler ve gözlemledikleri olayları yorumlarlar. Başağalığın kendisine ait bir bütçesi vardır. Bu bütçe, köylülerden toplanan aidatlarla ayakta durmaktadır. Seçim sırasında

Murat'ın tavsiyesi üzerine, yeni başağa olarak Candarma Nail seçilir: "Kahveler bittikten sonra, Topal İsmail, defterle keseyi Nail'in önüne bıraktı. Eskiden beri söylene gelen öğütleri sıraladı: - Al, paramız sende duracak bundan böyle... Düşün yapanlardan, gücüne göre para alırsın. Delikanlıyı güzel gütl! Delikanlı birbirine tutkun olsun. Eski töre bozulmasın. Ağalığın yüceliği de var, cüceliği de... Hiç unutm!" Vahit, bir zamanlar düşmanı olan Nail'in elini öper ve bundan pişman olur. Törenden sonra evden çıkan Mustafa ve Vahit, aralarında konuşmaya başlarlar. Vahit Mustafa'dan, Ayşe'ye vermek için bazı hediyelik eşyalar ister. Ayşe'yi ayartmaya çalışan Mustafa Vahit'e, istediklerini yarın verebileceğini söyler. Beraber yürüdükleri sırada Meryem'le karşılaşan Mustafa, Vahit'ten kurtulup kadının yanına gider. Okunmuş incirleri Ayşe'ye verip vermediğini sorar. Meryem incirleri henüz götürmemiştir. Mustafa'nın geldiğini duyan Ömer onunla konuşabilmek için yanına çağırır.

Mustafa'nın Hocaların Ailesiyle İlgili Planları

Gurbetçi Ömer, Mustafa'nın Ayşe için hazırladığı planları Meryem'den öğrenmiştir. Başta Mustafa'ya kızmış gibi davranır fakat daha sonra Ayşe'yle niyetinin ciddi olduğunu bildiği için onun üzerine gitmez. Ömer, Mustafa'dan bazı isteklerde bulunur. Mustafa bu istekleri kabul edince Ömer, ona yardım edeceğini söyler: "Şartım var! Şu oğlan, Murat Ağa'n gibi okuyacak! Sen öğretmen Mahmut Bey'i bildin mi? Öyle bir öğretmene, beş tane Çankırı şeyhi kurban olsun. Murat Ağa'n ne der? " Köylü kısmı, kan milletini, sözüm buradan dışarı, eşek gibi kullanırl!" der". Ertesi gün Vahit, Mustafa'nın evine ondan istediği eşyaları almaya gelir. Mustafa ona gösteriş yapmak için sandıktaki bütün eşyalarını önüne döker. Vahit, Mustafa'nın ona haber vermeden recilik yaptığını anlar. Vahit, adlıği eşyaların ücretini mutlaka ödeyeceğini söyler. "Fadik'le Sabriye'yi konuşa konuşa süt içtiler". Konuşmanın ardından Mustafa, Reşit Hoca'nın dersine gider. "Vahit'le Sabriye'nin gece vakti buluştuklarını öğrendi öğreneli, Fadik işini hızlandırmaya karar vermişti". Fadik'le Sabriye arasında kıyaslama yapan Mustafa, Sabriye'nin güzelliğinden dolayı Vahit'i kıskanır. Aralarında bir rekabet başlar. Vahit'le Sabriye'nin geceleri birlikte olduğunu öğrendiğinde Fadik'le birlikte olabilmek için acele eder. Mustafa, Fadik'i kandırarak ahıra getirir ve onu zorla tutarak getirdiği hediyeleri verir: "Sabriye Vahit'le olanları söylediği için Mustafa'nın ne istediğini anlamıştı". Mustafa Vahit'in yaptığı gibi, gece vakti Fadik'le birlikte olmak ister. Onu gece saatlerinde dışarı çıkması için ikna etmeye çalışır. Zorlamalar ve tehditler Fadik'i yıldırır ve Mustafa'nın isteğini kabul eder. "Himmet Çavuş'un odasına girdiği zaman Vahit'le İsmail sobanın başında oturuyorlardı. İçerde başka kimse yoktu". Odanın esrar koktuğunu fark eden Mustafa, onları Murat'a şikayet edeceğini söyler. Vahit ve İsmail hastalıklarının tedavisinde neler yaşadıklarını ve biraz da kadınlardan konuştuktan sonra konu II. Dünya Savaşı'na gelir. "Geçende muhtar odasında Muhtar Ağa, Köroğlu gazetesi okudu. Dünyadan haberiniz yok da mal gibi yaşarsınız! - Dünyaya n'olmuş? - Alaman'ın sözünü duymadın mı? - Duymadım! - "Milleti yeryüzünden kaldıracam!" demekte Alaman! - Aman hangi milleti? Bizi mi? - Yalnız bizi değil, tüm milletleri kaldıracak. "Dünyayı temizlememiş, bana barınma yok!" diyesi...".

Mustafa'nın Ayşe'yle Karşılaşması

Ayşe, dalgın ve yorgun bir halde çeşmede kovalara su doldurmaktadır. Ayşe'nin karşısına birden çıkan Mustafa, ondan müsaade isteyerek su içer. Daha sonra aralarında konuşmaya başlarlar. Ayşe'nin mutsuz görüntüsünün sebebi, kocası olan Hocaların Hakkı'nın ona yeterince özen göstermemesidir. Mustafa, Ayşe'yle yaptığı konuşmadan onun Vahit'le arasının iyi olduğuna kanaat getirir. Mustafa hayal kırıklığına uğrayarak Gurbetçi Ömer'in yanına gider. Ömer'le konuşan Mustafa, sanılarının doğru olabileceği düşüncesi karşısında Vahit'e karşı kin gütmeye başlar. Ömer'le Mustafa, Ayşe konusunda bir çözüm aramaya başlarlar. Yeni başağa seçiminden sonra geleneksel olarak düzenlenen eğlenceye gidilir ve adet gereği bu eğlencede bir kız oynatılır. Eğlenceden sonra Hacer'i yanında götüreren Mustafa, Vahit'in evinde onunla beraber olur. Ertesi gün uyandığında, çeşme başına giden Mustafa, orada bulunan kadınlar tarafından alay konusu olur. Oradan ayrılan Mustafa, Himmet Çavuş'un evine gelir ve Fadik'le ilgili ne yapacağını düşünmeye başlar. Fadik'i yoldan geçerken gören Mustafa onun peşine takılır ve gece yarısı onunla görüşmek için kıza ısrar eder.

Ömer ve Meryem'in Ayşe'yi İkna Etme Çabaları

Ayşe, evinde ekmek yaptığı bir sırada Meryem yanına gelir. Mustafa'yla ilgili konuşmaya başladıkları zaman Ayşe, Mustafa'dan artık nefret etmediğini, onunla ilgili düşüncelerinin değiştiğini söyler. Bunun başlıca sebepleri, Hakkı'nın üçüncü eşi olarak ötekileştirilmiş ve hiçbir ihtiyacının karşılanmamış olmasıdır. Aynı zamanda Mustafa Ankara'dan döndükten sonra oldukça değişmiş ve ilgi odağı olmuştur. Daha sonra Meryem'in evden çıktığını gören Hakkı, ondan şüphelenerek kadın karakteri takip etmeye başlar. Gurbetçi Ömer ve Meryem, Hakkı'yı herhangi bir sorun olmadığı konusunda ikna etmeye çalışırlar. Mustafa'dan kendi çıkarı için faydalanmak isteyen Ömer, onların ilişkisine olumlu bakar. Daha sonra Ayşe'yle konuşan Ömer, ekinlerini biçmesine karşılık olarak ona ayakkabı alacağını söyler. Mustafa'yla anlaşmış olan

Ömer, ayakkabıları Mustafa'ya aldıracaktır. Ömer, Hakkı'yla konuştuğundan sonra Mustafa'yı çağırır. Mustafa, bazı eşyaları tedarik etmek için Ilgaz'a gitmesi gerektiğini ve buradan istenen ayakkabıyı da alabileceğini söyler. Gece vakitlerinde Mustafa, Ilgaz'a gitmeden önce Fadik'le buluşur. Fadik, Mustafa'yla Hacer arasında olanları öğrendiği için ona hayli kırılmıştır. Sabah vakitlerinde Ilgaz'dan dönen Mustafa, çeşme başındaki kızlara gösteriş yapmak için aldığı eşyaları onlara gösterir. Ayakkabıların Mustafa'dan geleceğini bilen Ayşe, bir süre sonra buna razı olur. Artık Ayşe, Mustafa'yı istediğini belli etmiştir. Daha sonra Meryem'le konuşan Ayşe, Mustafa'ya kaçmaya razı olduğunu söyler.

Mustafa ile Vahit'in Aralarının Açılması Ayşe'nin, onun arkasından iş çevirdiğini anlayan Hakkı, Vahit'le konuşmaya karar verir. Mustafa'nın işlerini bozmak isteyen Hakkı, Vahit'e demircilik işi teklif eder. Mustafa gibi Vahit de, demir satıp eline geçen parayla Ilgaz'dan eşya satın alacak ve bu eşyaları köylülere satacaktır. Mustafa'yla Ayşe arasındaki gelişmelerin farkında olan Hakkı'nın asıl amacı, sıkı dostları birbirlerine düşman etmektir. Hakkı, Vahit'in getireceği demirleri ederinden daha fazla paraya satın alacak ve bu şekilde Mustafa'nın işini bozacaktır. Hakkı'yla ortak olan Vahit, yavaş yavaş Mustafa'ya karşı kin beslemeye başlar. Vahit, Hakkı'yla ortak olduktan sonra Ayşe'nin, başka bir erkekle görüşmeye başladığını fark eder. Ayşe'de gözü olan Vahit, bu duruma oldukça sinirlenir. Ayşe'yle görüşen kişinin kim olduğunu merak eden Vahit, Topal İsmail'le görüşür. Ayşe'nin giydiği yeni ayakkabılardan dolayı İsmail, bu kişinin Mustafa olabileceğinden şüphelenir. Bu durum, eski dostları birbirine düşman edecektir. Hakkı'nın yaptığı gibi Topal İsmail de, iki eski dostu birbirlerine karşı kışkırtacaktır. Topal İsmail, Vahit'e yardım edermiş gibi görünerek Mustafa'nın demirlerini çalma işine girişirler. Demiryolundan da demir çalmaya başlarlar ve Mustafa zaman içinde köşeye sıkışmaya başlar.

Mustafa'nın Ayşe'yle Beraber Olması Bir gece iskambil oynayan gençler arasında Mustafa da vardır. Topal İsmail onu her konuda sıkıştırmaya çalışır. Ona göre bir adamın erkek olabilmesi için hapisaneyeye düşmüş olması şarttır. Sohbetler sırasında sürekli hapisaneden konuşur ve onu yüceltir. Mustafa'yı kendini kanıtlama arzusundan vurmaya çalışan Topal İsmail, ona sürekli olarak telkinlerde bulunur. Daha sonra iki arkadaş tıraş olmaya giderler ve İsmail, sürekli olarak Vahit'le ilgili konuşmaya başlar. Ayşe'yle yakınlaşmış olan Mustafa, bundan epey rahatsız olur. Mustafa daha sonra Vahit'in Hakkı'yla ortak olduğunu öğrenir. Her şeye rağmen eski dostunu kaybetmek istemeyen Mustafa, onu kendisine ortak etmek ister fakat Vahit bu teklifi geri çevirir. İkili bu olaylardan sonra birbirlerinin yüzüne bile bakmamaya başlarlar. Ilgaz'a mal almak için gitmiş olan Mustafa Nazlıkız'la birlikte, sarhoş olmuş bir vaziyette geri döner. Köydeki kadınların çığlıklarını duyduğunda kötü bir şey olduğunu anlar. Köylülerden biri olan Osman'ın eşi vefat etmiştir. Bu durumu fırsata çevirmek isteyen Mustafa, Nazlıkız'ı Emine Teyze'nin ahırına bırakır ve Fadik'le görüşmeye gider. Genç kızın yanından ayrıldıktan sonra Hakkı'nın evine gelen Mustafa, gizlice Ayşe'nin odasına girer. Ayşe odaya girdiğinde Mustafa, onu birlikte olmaya ikna eder. Ertesi gün bütün Yamörenliler, göl kazma işinde birlikte çalışmaktadırlar. İş sırasında sakatlanmış numarası yapan Mustafa, köye dönmeye başlar. Ona eşlik eden Fadik, onun Ayşe'yle yakınlaştığını bildiği için öfkeli. Mustafa Fadik'e, ikisiyle de evleneceğini söyler. İkili köye varduktan sonra Mustafa, Himmet Çavuş'un odasına girer ve İsmail'le karşılaşır. Mustafa'yı yine sıkıştırmaya çalışan İsmail, sürekli Ayşe'den bahseder.

Mustafa ve Ayşe'nin Yasak İlişkisi "Kısıtlanmış Hayvan" adlı son ana bölümde aradan iki ay geçmiştir. Bu süre zarfında Ayşe ile Mustafa neredeyse her gece beraber olmaya başlamıştır. Yine ahırda buluşacakları bir gün Hakkı'nın ilk karısı olan Gülizar onları beraber olurken yakalar. Gülizar, ikili arasında uzun zamandan beri yaşanan ilişkinin farkındadır. Mustafa'nın Ayşe'yi kaçırmaması şartıyla kimseye bir şey söylemeyeceğinin güvencesini verir. Daha sonra Ayşe'nin odasına giren Mustafa, geceyi onunla birlikte geçirir. Kış mevsimi gelmiş ve topraktan istenen ekin alınamamıştır. Hakkı ile Himmet Çavuş, köylünün durumu üzerine konuşurlar ve Hakkı evine yeni bir ahır yapmaktadır. Evden Ayşe'nin çıktığını zannederek onun peşine takılır. Bir süre sonra bu kişinin Gülizar olduğunu anlar. Gülizar Mustafa'yla buluşur. Mustafa'ya ertesi gün, Himmet Çavuş'un ahırında Ayşe'yle buluşabileceklerini söyler. Fadik'i seven ve Ayşe'den de vazgeçemeyen Mustafa'nın kafası karışık. Ertesi sabah Mustafa ahıra gider onun ardından Ayşe de gelir. Fakat ikilinin buluşması sırasında biri dışarıdan ahırın kitle. Mustafa, Ayşe'nin sırtına basarak pencereden kaçır ve kadını orada bırakır. Ayşe'nin başka birisiyle ilişkisi olduğunu anlayan Hakkı, Himmet Çavuş'la birlikte içeri gidererek Ayşe'yi öldüresiye döverler. Mustafa'nın Ayşe'yi kaçırmayacağından şüphe eden Gülizar onları ispiyonlamıştır. Ayşe muhtar odasına getirildikten sonra Mustafa da ardından gelir. Ayşe iddiaları yalanlar. Elleri somut bir delil olmayınca Hakkı davasından vazgeçer.

Vahit'in İntikam Alma Çabaları

Mustafa'yla Ayşe'nin ilişkisi ayyuka çıktıktan sonra köydeki ortam iyice gerilir. Yakup Ağa'nın tosunlarından birinin uçurumdan yuvarlandığı görülür. Acılar içinde kıvranan hayvan kesilir. Yakup Ağa, bu işin arkasında Hocaların Hakkı'nın olduğundan emindir. Bir süre sonra Yakup Ağa, tosunu uçurumdan yuvarlayanın Vahit olduğunu öğrenir ancak yeterli delil bulamadığı için elinden bir şey gelmez. Tosun meselesinin arkasında kimin olduğunu öğrenmek isteyen Mustafa, köyde olup biten her şeyden haberi olan İsmail'le konuşur. Mustafa, İsmail'in evinden ayrıldıktan sonra, Hakkı'nın evinin duvarında oturan Ömer'le karşılaşır. Mustafa, tosunu öldüren kişiden intikam alacağına dair yemin eder. Vahit, Mustafa'nın bu söylemlerine rağmen onu daha fazla sinirlendirmek için alaycı bir tutum takınır.

Mustafa'nın Vahit'i Öldürmesi

Kulaksızın ailesi evlerinde oturmuş ve herkes bir şeylerle ilgileniyordur. Yakup Ağa, tosununun başına gelenleri bir an bile unutamamış ve intikam almaktan başka hiçbir şey düşünemez olmuştur. Mustafa'yı intikam konusunda sürekli sıkıştıran Yakup Ağa'nın niyetini anlayan Murat, Mustafa'nın Ankara'ya gidip buradan uzaklaşması gerektiğini söyler. Murat, Vahit'le bir uzlaşma sağlanabileceğini de söyler. Mustafa bir süre düşündükten sonra ağabeyi Murat'a hak vererek Ankara'ya gitmeye karar verir. Yakup Ağa, Mustafa'yı intikam konusunda sürekli tahrik eder. Sabah dolaşmak için evden çıktığında Mustafa'nın yanına Meryem'in oğlu Süleyman gelir. Ona Ayşe'den haber getirmiştir. Ayşe'nin verdiği habere göre; Vahit'le Remzi bir araya gelip Mustafa'yı dövmeye karar vermişlerdir. Bir süre sonra Vahit'le Remzi, Mustafa'nın karşısına çıkar. Birbirleriyle öldüresiye kavga ederlerken olaya Korucu Ali dahil olur ve Remzi'yi durdurmayı başarır. Vahit ile Mustafa'nın arasında geçen kavganın oldukça hararetlenmesiyle Mustafa, belindeki silahı çekip Vahit'e doğrultur. "Mustafa silah tutan yumruğunu, Ankara sinemasında gördüğü gibi, karnının sağ tarafına kuvvetle bastırarak ateş etti: Vahit'in yüzü gerildi. Ağzıyla gerdanı titredi. Belinden aşağısı hiç kımıldamadığı halde, kuşağının üzerinde duran elleri birdenbire yana düştüklerinden, gövdesi havaya sıçramış gibi oldu. Yumduğu gözlerini açarak - ama sanki gözleri açık uyuyordu - Mustafa'ya bir an baktı. Midesi bulanmış gibi dişlerini sıkıp avurtlarını sivrilitti. Arkasını döndü. Ağır ağır birkaç adım attı. Ayakları yerde süründüğü halde, ateşten kaçtığını Mustafa anlamıştı".

Kişi İncelemesi

Kulaksızın Mustafa

(Saygın, Kısırılmış)

Karakter

Kulaksızın Yakup'un oğlu ve Murat'ın kardeşi olan başkarakter, on altı yaşındadır. Sevdiği kız olan Ayşe'nin Hocaların Hakkı'yla evlenmesi üzerine Ankara'ya çalışmak için gitmiştir. Cemil Usta'nın yanında bir taş ustası olduktan sonra köyü Yamören'e geri döner. Başarılı bir insan olarak pahalı eşyalarla köyüne dönen karakter, köylülere gösteriş yapmaya başlar. İlk eserin sonlarında Vahit'le yollarını ayırmasının etkileri devam eder ve karakter, unuttuğu Ayşe'nin peşine yeniden düşer. Ankara'dan döndükten sonra maddi ve manevi açıdan birçok değişim yaşamış olan Mustafa, köyde yeni bir hayata başlamak ister. Fakat, büyük şehirde edinmiş olduğu tecrübeleri ve bilgileri köy yaşamında kısa sürede unuttur. Başkalarının kendisi hakkında ne söylediğini dinlemeye başlar, kışkırtmalara kendisini kaptırır ve yasadışı işler yapmaya başlar. Mustafa; duyarsız, bilinçsiz, bencil, maddiyatçı, cahil, gösterişçi, kurnaz, özentili, cimri, kanunsuz, iradesiz ve düzenbaz bir karakterdir.

Etkinlikler

Ankara'dan epeyce bir para ve eşyayla Yamören'e dönen Mustafa, ailesi tarafından şaşkınlıkla karşılanır. Ailesi Mustafa'dan ziyade getirmiş olduğu para ve eşyalarla ilgilenir. Köye geldiğinin ertesi sabahı pahalı kıyafetleriyle etrafta dolanan Mustafa köylülere gösteriş yapar. Nail, Vahit ve Topal İsmail'le görüşür. Vahit'le birlikte derede çamaşır yıkayan kızları izlemeye giderler ve Mustafa, Ayşe'nin küçük kız kardeşi Fadik'i gözüne kestirir. Onunla konuşur ve ona hediyeler sunar. Mustafa, Fadik'le daha fazla yakınlaşabilmek için Reşit Hoca'nın Kur'an kursuna gitmeye başlar. Vahit Sadiye'nin, Mustafa ise Fadik'in peşinden koşar. Mustafa genç kızı sürekli sıkıştırır ve ona hediyeler verir. Bir süre sonra Fadik'i, kendisiyle birlikte olmaya ikna eder. Daha sonra Mustafa, Topal İsmail'le birlikte recilik işine girer. Özellikle demiryollarından çaldıkları demirleri demirci Abdullah'a satıp, eline geçen parayla Ilgaz'dan köylülere satabileceği öteberiler alır. Bu sırada babası Yakup Ağa'ya da yardım eden Mustafa babasıyla, uzun zaman önce Hocaların ailesi tarafından öldürülmüş olan tekeleri üzerine konuşurlar. Babası öldürülen tekenin intikamını almak ister. Mustafa, intikam almak için yeniden Ayşe'yi etkilemeye çalışır. Hakkı'nın ilgisizliğinden yılmış olan Ayşe, Mustafa'ya ilgi göstermeye başlar. Mustafa ona sürekli hediyeler alır ve bir süre sonra Ömer ile Meryem'in aracılığıyla birlikte olmaya başlarlar. Mustafa, Fadik'i sevmektedir fakat Ayşe'den de vazgeçemez. Aynı zamanda en yakın dostlarından biri olan Vahit de Ayşe'den hoşlanmaktadır.

Ayşe'yle birlikte Himmet Çavuş'un ahırında buluştukları bir gün Hakkı'nın ilk eşi olan Gülizar tarafından ispiyonlanırlar. Ayşe ahırda yakalanır ve dövülür. Daha sonra muhtar tarafından sorguya çekilen ikili delil yetersizliğinden serbest bırakılırlar. Mustafa ile Ayşe'nin birlikte olduğunu öğrenen Vahit, Yakup Ağa'nın tosunlarından birini uçurumdan aşağı atar. Bunu öğrenen Yakup Ağa intikam almak ister. Babasının kıskırtmalarına kapılan Mustafa, Vahit'le kavga ettiği bir gün ona silah çeker. Vahit'i tek kurşunla öldürür ve Çankırı hapishanesine gönderilir.

Etkileşim Anlatıdaki bütün olaylar, başkarakter olan Mustafa'nın etrafında döner. Köylülerle giriştiği ilişkiler sonucundaki karakter değişimi ve eserin sonunda yaşamış olduğu dram oldukça önemlidir. Anlatının en baskın karakteri olan Mustafa, bütün karakterlerle iletişim ve etkileşim halindedir. Okura verilmek istenen iletilerin en önemli taşıyıcısıdır.

ÖRNEK ANILAR

Gösterişçi Mustafa'nın köye dönmesindeki en önemli sebep, köylülere kendisini kanıtlama isteğidir. Yeni kıyafetleri ve kişiliğiyle onlara gösteriş yapmak ister: "- Ee, canın da sıkılır arada... Komşuları, buraları ararsın. Ankara'da seni kim bilecek? Yüz liralık elbisen olsa, dönüp bakmazlar. Lâkin Yamören'de çulakiden bir pantolonun bir ay sözü edilir. Köyünde gösteriş yaparsın da, ondan seversin köyünü. - Doğru, adamın sılası gösteriş demek, 'Benim şunum var, bunum var' hesabı... Komşulara bir gösteriş...".

Acımasız Anlatının sonlarına doğru, yaşadığı olaylar nedeniyle köylüler ve ailesi tarafından sürekli sıkıştırılmış olan Mustafa'nın şiddete olan eğilimi daha da artar: "Mustafa, ayağının ucuyla, tosunun boğazından akıp toprakta pıhtılaştıran kana dokunuyordu. Kan güneşte kara kara parlayınca parmağını batırıp tadına bakmamak için kendisini zor tuttu. Sanki kan bulanmış gibi elini pantolonuna sildi".

Yalancı Kendi değerini diğer insanlara göstermek ve içine düşmüş olduğu kötücül durumlardan kurtulmak için sürekli yalana başvurur: "Evet! Taşçılığa girdik. Ankara milleti bize 'Mustafa Usta' demeye başladı. Uzatmayalım, köye geliyoruz. Cemal Usta razılık vermez: 'Ulan diyor, şurada bir ay daha dişini sık, diyor, sen benim elim ayağımsın, koca inşaatın işi aksar.' (...) Dinlemedim, bastım geldim".

Boyun eğen Ailesinin kendisinden istemiş olduğu şeylerin doğru ya da yanlış olduğunu düşünmez. Toplum baskısı ve kendini gösterme isteğiyle kendisinden beklenen her şeye boyun eğer: "Hakkı'dan alınacak teke öcünü beş on güne kadar hak ederse, babasının nasıl sevineceğini, köy kopuklarının - hele Vahit'le İsmail'in- nasıl şaşıracağını gözünün önüne getiriyor, her şey olup bitmiş gibi kabına sığmıyordu".

Çıkarıcı Ayşe'yi ayarttıktan sonra birlikte olacakları bir gün, ahırda basılırlar. Mustafa kendi postunu kurtarmak için kadını kullanır ve onu yüzüstü bırakır: "Ayşe'yi birkaç adım sürükledi. (...) Küçük pencerenin dibinde, karının sırtını yumrukladı. — Eğil, omuz ver! Çabuk! Ben pencereden atlarım. Sana soran olursa 'yalan' dersin. 'Geldi, kapıdan baktı da gitti' dersin. 'Bana bir şey yapmadı' diyeceksin. Eğilen Ayşe'nin sırtına bastı. Ellerinin pencere kenarına yetişmesi için karının biraz doğrulması gerekiyordu. Hırıldayarak 'Doğru!' diye çıkıştı. Kendini kolayca yukarı çekti. Pencerenin içine oturdu (...)"

Yardımsız Mustafa, bütün kötü tavırlarına rağmen, zaman zaman iyilikte de bulunur. Ankara'da yardım ettiği Gurbetçi Ömer, ona minnet duyar: "Komşuyuz, ama bu dünyada akrabadan bile hayır yok. Senin yoğurt ayranını içtim, iyilik bir vakit unutulmaz. Sen yabancı değilsin Mustafa, dinle: Şuraya, demin, Hocaların Hakkı'yı çağırdım. Üç lira lazım. İki lira da bizde var. Bir teneke gazyağı, öteberi alacağız. "Hakkı, eniştemiz olursun, bana üç lira. Aman!" dedim. "Yok" dedi. Vermedi gördün mü?".

Kıskanç "Mustafa da, her meselenin çıkarını buluveren Topal İsmail'i kıskandı. "Bunları, bu Topal, kitaptan mı öğrenmiş yahu? Murat Ağa'm da böyledir. Okumak varmış".

Şüpheli İsmail'le birlikte ortak bir iş yapmaya başlayacak olan Mustafa, ona güvenmez: "Al sana şimdilik bir lira. - İki lira versen iyiydi arkadaş... - Uzatma, bir lira yeter. İsmail, lirayı keyifsiz keyifsiz aldı (...)"

Pelvan Vahit

(İnatçı, İkiyüzlü)

Karakter Ankara'daki taş ocağında çalıştığı sırada ayağına taş düşen Vahit, utanç içinde köye dönmüştür. Köye dönmeden önce Mustafa'yla araları tamamen açılmıştır ve ilişkileri bir daha eskisi gibi olmamıştır. Vahit köyde Topal İsmail'le birçok kirlî işe girişmiştir. Güldane'den vazgeçip Ayşe'yle ilgilenmeye başlamasıyla, eski dostlar arasındaki gerginlik iyice yükselir. Topal İsmail'in de onları kıskırtmasıyla iki eski dost arasında büyük bir çatışma başlar. Vahit'le Mustafa bir süre, köyde birçok işi beraber yaparlar. Fakat Ayşe konusunda çıkar çatışmasına girdiklerinde birbirlerine düşman olurlar. Başıboş bir karakter olan Vahit'i en çok etkileyen ve yönlendiren isim, Topal İsmail olur. Pelvan Vahit; duyarsız, bilinçsiz, güvenilmez, inatçı, gösterişçi, yalancı, çıkarıcı, kanunsuz, kurnaz, düzenbaz, kindar, dizginsiz, bencil, cimri, hoşgörüsüz, sorumsuz, umursamaz ve takıntılı bir karakterdir.

Etkinlikler Ankara'daki taş ocağında çalışırken ayağına taş düşmesi sonucu sakatlanan Vahit, Yamören'e geri döndükten sonra Topal İsmail'le birlikte çalışmaya başlamıştır. Onunla birlikte hırsızlık gibi birçok kanunsuz iş yapar. Topal İsmail'le birlikte Gurbetçi Selim'in eşi Şadiye'yi kandırır ve onunla birlikte olur. Mustafa köye döndükten sonra birlikte çamaşır yıkayan kızları izlemeye giderler. Sabriye adındaki bir kızla beraber olan Vahit, Mustafa'ya kız beğenmeye çalışır. Daha sonra Mustafa'yla, Reşit Hoca'nın kursuna gitmeye başlayarak ilgilendikleri kızlarla daha fazla vakit geçirmeyi amaçlarlar. Aradan geçen kısa bir süre sonra Mustafa, Vahit'in Ayşe'ye ilgi duyduğunu fark eder. Vahit'e Ayşe'yle ilgilenip ilgilenmediğini sorduğunda olumlu cevap alır. Başlangıçta Mustafa, bu duruma şaşırılmış olsa da Ayşe'yle ilgilenmediği için herhangi bir sorun olmaz. Fakat Yakup Ağa, Hocaların ailesi tarafından öldürülen tekesinin intikamını almak istediğinde Mustafa, Ayşe'yle ilişki kurmaya çalışır. Ayşe'yle Mustafa gizlice beraber olmaya başlar. Vahit bu durumu öğrendiğinde Mustafa'nın işlerini bozmak için Hakkı'yla anlaşarak demircilik işine girer. Daha sonra Yakup Ağa'nın Nazlıkız'ını uçurumdan aşağı atar. Mustafa bunu öğrendiğinde aralarında bir sürtüşme olmaması için Ankara'ya gitmeye karar verir. Fakat Vahit, onu Remzi'yle sıkıştırır. Aralarında bir kavga başlar. Mustafa belindeki tabancayı Vahit'e doğrultur ve onu öldürür.

Etkileşim Temel anlatıyı oluşturan entrikanın en baskın karakterlerinden biri Pelvan Vahit'tir. Vahit'in eylemleri olaya yön verir ve anlatıyı şekillendirir. Eserdeki bütün anlatı kişileriyle iletişim ve etkileşim halindedir. Anlatıda verilmek istenen iletilerin okura taşınmasında yardımcı olur.

ÖRNEK ANILAR

Kindar Ayşe'yle ilgilenmeye başlamış olan Vahit, bu konuda Mustafa'dan yardım istemiştir. Fakat Mustafa'nın Ayşe'yle bir ilişki yaşadığını öğrendiğinde intikam almak ister: "- Gördün mü? Ulan Mustafa! Herif Ankara'dan, bir Yamören'i ipe bağlayacak akıl getirmiş. Dur yahu! Şimdi anladım, Ayşe'ye gitmiş demiştir ki: 'Pelvan'a sen bakma! Kopuk rezil! Sana gönderdiği mendilleri benden bedava alıyor. Acıdığımın vermekteyim' demiştir. Karıya kendisini zengin gösterecek. Sen de bu köyün dilenci oğlanı... (...) - Öyleyse hadi kardaş. Öcümüzü alalım. Onun bize ettikleri yetiştir. Mustafa'yı bu köyde sol böğründen vurmamış olmayacak".

Duyarsız Gurbetçi Selim'in eşi olan Şadiye'yi Topal İsmail'le tuzağa düşürüp onunla birlikte olur. Karakterin yaşadığı ahlaki çöküntü Şadiye'nin ağzından dile getirilir: "Hırsızlık günahmış. - Şadiye gülüverdi -: Sanki bu da hırsızlık değil mi? Selim'in hakkını aldın. Benim herif bir duysa, "Aferin, helal olsun" der mi?".

Yalancı İşlemiş olduğu kötü suçların duyulmasını istemez. Topal İsmail ona şöyle akıl verir: "Murat Ağa'yı hiç düşünme. Murat'a yalan söylerken gözlerini hiç çevirmeyeceksin. "Yalancı adam gözlerini mümkünü yok dik tutamaz" diye bir laf öğrenmiş. Herhal Kurşunlu'nun öğretmenli okulundan öğrendiği bir laf... Gözlerini dikersin de yemini basarsın. Hadi şimdi ayrılalım. Bizi bir arada görmesinler".

Buyurgan Sinirli bir kişiliğe sahip olan Vahit, özellikle kadınlara karşı buyurgandır: "-Kız şuradan bir mısır ver! - Vermem -Ver dedim. -Vermem. - Öldürürüm seni... -Eğilip iki tane aldı -: İyi pişirmişsin, aferin!".

Gururlu Candarma Nail, köyün yeni başağası olduğunda onun elini öper. Sevdiği kadın olan Güldane'yi elinden almış olan adamın elini öpünce oldukça sinirlenir: "Gördün mü? Rezilin elini de öptük. Bilsen bu gece gelmezdim. Unutmuşum! Ulan Sıtkı! Ulan Sıtkı!".

Dürüst Bütün olumsuz tavırlarına rağmen Vahit, dostu Mustafa'ya karşı dürüst olur: "- Ayşe'ye göndereceğim. Aldın mı? - Ayşe'ye mi? Vahit başını kısıp döndü. Gözleri keçi gözü gibi parlıyordu: - Ayşe'ye! - Biraz bekledi -: Neye sustun? Senin Ayşe'ye... - Şimdiye dek gönderdiklerini almadıydı ya hani? - Almadı. - Şimdi belki alır mı? - Belki... - Nerden çıktı bu güven? - Doğdu yüreğime...".

Acımasız Ayşe'yle Mustafa'nın bir ilişkisi olduğunu öğrenen Vahit, Yakup Ağa'nın tosununu öldürür: "Mustafa bilir. Amca, sen şimdi doğruca muhtara git! "Benim tosunu dere yatağına atıp öldürenler, Hocalardan Pelvan Vahit'le Remzi" dersin. Sabahtan beri ikisi de ortada yok. Hani nerde bunlar? İki haftadır, it gibi, Hakkı'ya çalışıyorlardı. Bugün nereye gittiler?".

Düzenbaz Ayşe'nin Mustafa'yla birlikte olduğundan şüphelenen Hakkı, Vahit'i yanına çekerek onu kirli işlerine ortak eder: "- Bırak Mustafa'yı... Kulaksızın Mustafa gerçekten rezildir. Adam hırsız İsmail'le ortak olur mu? - Aferin... Ben şimdi seni niçin çağırdım? Biz de bu köyde reciliğe başlayacağız. Kara ortaksın. Karın yüzde şu kadarı senin olur. İleride yarı yarıya bölüşülecek. Ben tarla işinden ayrılamam. İlerde dükkanı toptan sana bırakırım. Demir toplanacak, Ilgaz'daki Köse'ye satılacak. Mustafa yüz paradan toplamakta... Sen üç kuruştan toplarsın. "Demirin beş ağırlığı, incirin bir ağırlığı" demiş. Biz, dört okka demire bir okka incir veririz".

Topal İsmail (Kurnaz, Düzenbaz)

Karakter "Sağırdere"de de oldukça etkin bir rol oynamış olan karakterin, bu eserdeki rolü de neredeyse başkarakter kadar önemlidir. Karakterin ilk eserdeki kötücül görüntüsü bu eserle birlikte daha da pekişir. Topal İsmail, bu eserde sevmediği bütün kişilerden intikam almaya çalışır ve onların arkasından çeşitli entrikalar planlar. Topal İsmail'le Mustafa iş ortağı olurlar. Fakat bu göstermelik bir ortalıktır. Topal İsmail, Vahit ile Mustafa'yı birbirine düşürmeye çalışır. Çevresindeki herkesin üstünlüklerini kıskanan İsmail, topallığını sürekli mazeret göstererek kirli işlere girer. Ziyadesiyle gerici bir dünya görüşü vardır, hurafelerle insanları kandırır ve insanlara büyüldüğünü söylediği eşyalar satarak onları istismar eder. Hırsızlık en çok eğilim gösterdiği işidir. Onun gözünde bütün kadınlar, erkeğin kölesi hatta malıdır. Topal İsmail; duyarsız, bilinçsiz, vicdansız, gerici, bencil, kıskanç, acımasız, düzenbaz, yalancı, vahşi, kindar, istismarcı, cimri, güvenilmez ve sorumsuz bir karakterdir.

Etkinlikler "Sağırdere" adlı eserde, din istismarı ve hırsızlıkla yaşamını idame ettiren karakter bu eserde de, aynı işleri yapmaya devam eder. Gurbetçi Selim'in eşi olan Şadiye'yi kandırarak Vahit'in beçliliğini yaptığı Reşit Hoca'nın ahırına getirir. Onun için ahırdan ekin alacağını söylese de asıl amacı, onu Vahit'e yakalatıp cinsel ilişkiye girmelerini sağlamaktır. Topal İsmail bu amacında başarılı olur ve Şadiye'yi yakalayan Vahit kadına hırsız muamelesi yaparak onunla birlikte olur. O gece, Mustafa'nın köye geri döndüğünü gören ilk Yamörenli, İsmail olur. Daha sonra İsmail, Mustafa'ya çeşitli işlerinde yardımcı olur. Ona, kızlara vermesi için hediyelik eşyalar verir ve kızları etkilemesi için büyüldü eşyalar satar. İyi bir sermayeyle köye dönmüş olan Mustafa'yı birlikte iş yapmak konusunda ikna eder. Birlikte demircilik işine giren ikili, demiryollarından çaldıkları demirleri demirci Abdullah'a satıp oradan gelen parayla köylülere öteberi satarlar. Topal İsmail, arkadaşlarının üstünlüklerini sürekli kıskanır. Devamlı kızların peşinde koşan Mustafa ile Vahit'e katlanamaz. Onlardan intikam almak en büyük isteğidir. Vahit köye döndükten sonra Ayşe'ye aşık olmuştur. Fakat bir süre sonra Mustafa ile Ayşe gizli bir ilişki yaşamaya başlar. Bu durumu öğrenen İsmail, Mustafa ile Vahit'i birbirlerine karşı kıskırtır. İki dostun rekabetinde iki taraflı oynayan İsmail, Mustafa'yı Vahit'e karşı, Vahit'i de Mustafa'ya karşı doldurur. Vahit'in Mustafa'ya karşı yaptığı kötücül eylemlerin en önemli mesullerinden biridir. İsmail'in iki dostun arkasından çevirdiği oyunlar, Mustafa'nın Vahit'i öldürmesine sebep olur. Böylece Topal İsmail, nefret ettiği kişilerden intikamını alarak kazanan tek kişi olur.

Etkileşim Anlatı boyunca karşımıza çıkan entrikaların hepsinde İsmail, başrol oynar. Onun kötücül tabiatı herkesi olumsuz etkiler ve karakterleri olumsuz davranışlarda bulunmaya yönlendirir. Eserdeki bütün karakterlerle iletişim ve etkileşim halindedir. Diyalogları ve iç monologları aracılığıyla köylülerin kötücül düşünceleri ile eğilimleri okura yansıtılmış olur. Yazar tarafından verilmek istenen iletilerin en önemli taşıyıcılarından biridir.

ÖRNEK ANILAR

Korkutucu Karakterin kötücül tabiatı eser boyunca devamlı olarak karşımıza çıkar. Başkarakterin rüyalarına girecek kadar etkili bir karakterdir. Onun güvenilmez karakteri anlatı boyunca karşımıza çıkar: "Mustafa, karışık düşler görmüş, iyi uyuyamamıştı. Aşağı mahallede, Himmet Çavuş'un gençler odası karşısında taştan mağazası varmış... Recilik ediyor. Dükkânın kapısını kapayacak... Kapatamaz ol-görüp... Topal İsmail, gök gürültüsü gibi bir gülme tutturmuş. Dükkânın camlarını sarsmacasına...".

Güvenilmez Yamören köylülerinin hepsi, onun ne kadar güvenilmez bir karakter olduğunun bilincindedir: "Dur sen, Topal herif yakında sana da bir oyun oynar. Yamören'de ortak olacak başka Müslüman yok muydu ki şeytanla çuvala girdin, Topal şeytanla...".

Düzenbaz Mustafa ile Vahit'i birbirine düşürmek için onları sürekli kışkırtır: "- Gördün mü? Ulan Mustafa! Herif Ankara'dan, bir Yamören'i ipe bağlayacak akıl getirmiş. Dur yahu! Şimdi anladım, Ayşe'ye gitmiş demiştir ki: 'Pelvan'a sen bakma! Kopuk rezil! Sana gönderdiği mendilleri benden bedava alıyor. Acıdığımdan vermekteyim' demiştir. Karıya kendisini zengin gösterecek. Sen de bu köyün dilenci oğlanı...".

Kıskanç "Topal İsmail, Kulaksızın Mustafa'nın her şeyini kıskanıyordu. Sağlam bacaklarını, Ankara'dan paralı gelmesini, Ilgaz'a demir götürürken yakalanmamasını, hovardalıklarını... Mustafa'nın kendisine bir kez olsun, 'Topal Ağa' dememesine bile öfkeleniyordu. 'Herkes topal der. Herif demez. Neden? Bize acıdığından... Sevdiğinden değil hay oğlum".

Kindar "Ulan hey Allah! Ulan hey Allah! Şu Vahit'i yakalatıver! Yakalat gitsin! Demir çalarken yakalanmalı da mahpus damına girmeli. Yamören'e, bir hırsız İsmail az gelir, bir de hırsız Pelvan olsun canım! (...) 'Bize 'Topal Ağa' demekte... Topal Ağa imiş!' Sakat bacağının, inceden inceye sızlayan diz kapağına bir yumruk indirdi. Acıyla sıçradı. Bacak böyle sızladı mı, kine kapılıyor, iniş aşağı, yokuş yukarı zorlayıp bacağına 'Gâvur gibi' eziyet etmek istiyordu. (...) Fenerin yanında bir kımıldama, bir gürültü var mı diye dikkatle dinleyerek Vahit'in yakalanması için kısa bir dua okudu. Gövdesinin bütün yükünü çeken tek bacağı yorgunluktan titriyordu".

Sadist İnsanların acı çektiğini görmekten hoşlanır. Eski dostları, Ayşe'den dolayı birbirine düşürüp kadına sahip olmayı planlar: "İsmail, parmaklarını tükürükleyerek bıyıklarını kıvırıyor, gizli bir iş yapıyor gibi, Mustafa'nın sırtını seyrediyordu. 'Vuruşacaklar! Vuruşmalı canım! Vuruşmak iyidir. Vuruşmak gibi iyi şey olmaz. Bunlar hep giderler de biz köyde, Ayşe'ye can yoldaşı kalırız. Çünkü biz silâhsız eratz!"

Hovarda "İsmail'in yüreğinde Şadiye Abla'ya karşı hiçbir kötülük bulunmadığı halde soluklan ağzına sığmaz olmuştu. "Bacak yerinden kopsa hovardalık damarı bizde sağlam, aferin!" diye gülümseyerek elektrik fenerini hazırladı".

Kurnaz Reşit Hoca'nın ahırındaki ekinleri çalarken, hocanın hazırlamış olduğu tuzağı fark etmiştir: "Ekini güzelce yığmış, üstüne parmağıyla bir "Dahîlek" yazmış. Eski yazı üzerine bir yazı... Bozulursa ellendiğini bilecek... Senin herifle beraber gittik, çuvallara doldurduk. Sonra ben de yazdım onun gibi bir "Dahîlek...".

Gerici/Ayrımcı "Şaşsınlar! Hırsızlığı boşlardım şart olsun... Hemen bir karı daha alırdım. Fukaranın kan alması, bir çift öküz almaktır. Hemi de sözden anlar bir öküz ki aç kalsa hemen ölmez. Hırsıza çalınmaz! Ulan karı milleti! Onun da hırsız var ama kendi ahırında çalıştım, keyfi hırsıza, yorgunluğu sahibine... Olsun! Karı öküzden iyidir, Kağınının çıkmadığı yere çıkar. İnmediği derelere iner. Nal istemez, mih istemez! - Doğru be... -Gülersin ortak... Bizim köylümüz doğru lafa güler de, masala ağlar. Kışın, karıları beslemek, öküzleri beslemekten kolaydır hey ahmak! Sayımcılar geldi, kaçırmazsın. Yalnız bir kötülüğü var: Ölürse gönü satılmaz, kesersen eti kavurma olmaz da, sen mahpus olursun. Buzağısı erkekse ilerde büyür, olur sana bir öküz... Dişiyse biraz büyütür, satarsın eloğluna, parasını alırsın. İnek hesabı".